

Přehled dějin evropského umění

Vlámské malířství 15. století

Prof. PhDr. Ing. Jan Royt, PhD.

Osnova přednášky:

Nizozemí – města (Bruggy, Gent, Antverpy, Brusel) zbohatla na obchodu. Úzké obchodní i umělecké vztahy s Itálií (Florencie). Centy byly také dvory Filipa Dobrého a francouzského krále Karla Smělého

Franko-flámský realismus a skrytý symbolismus (E. Panofsky) má své kořeny ve francouzském umění na dvoře Karla VI. (knižní iluminace –např. Přebohaté hodinky vévody z Berry) a vévodů Burgundských (tvorba Melchiora Broederlama, kol. 1395) a také v umění německých zemí (Kolín nad Rýnem, Horní Rýn, Norimberk, grafika – Martin Schongauer).

Tzv. drobnopisný realismus, vznik nových žánrů – portrét (!), krajina (veduta) sice ještě ideální avšak s prvky krajiny skutečné, zatiší.

Mistr z Flémalle (Robert Campin, asi 1380-1444), umělec nazývaný Mistrem z Flémalle podle třech děl dochovaných v opatství Flémalle. Typická je pro něho plastická modelace tělesných tvarů a prohloubení obrazového prostoru, veduta, průhledy do krajiny, monumentalita, plastičnost a expresivita. Zobrazení interiéru nizozemského domu. Měl velkou dílnu s řadou pomocníků. Současník Jana van Eycka. Zárodky skrytého symbolismu. Ovlivnil malířství v Kolíně nad Rýnem, v Norimberku, ale i ve střední Evropě. Velký vliv měl na Rogiera van der Weyden

Jan van Eyck (kol. 1390-1441), spolupracoval se svým bratrem Hubertem (viz max Dvořák, Záhada brí Eycků). Působil nejprve na dvoře Jana Bavorského v Haagu (1422-24, výzdoba rezidence), po té působil v Lille na dvoře Filipa Dobrého. V letech 1428-1429 podnikl cestu do Španělska a Portugalska. V závěru života mu pomáhal Petrus Christus. Před 1424 – raná díla, akcent na krajinou komponentu a věrné zobrazení přírody (městská veduta), portréty ze tříčtvrtě profilu, Nejvýznamnější dílo – Gentský oltář (1426-1432). V díle Eyckově – uplatnění lineární, světelné, barevné a vzdušné perspektivy, vržené stíny. Detailní pozorování skutečnosti. Smysl pro realismus a skrytý symbolismus. Vasari Eyckovi neoprávněně připisuje vznik olejomalby. Novátorská technika malby. Na křídový podklad nanášel temperovou podmalbu a na tuto vrstvu aplikoval barevné lazury pojených fermeží.

Petrus Christus (kol. 1410-1472-73). Žák Jana van Eycka, působil v Bruggách. Prohloubení obrazového prostoru, hladký rukopis. Podobizny situuje do konkrétního interiéru (!). Ovlivnil nizozemské umělce mladší generace D. Boutse, A. van Ouwatera a Geertegena tot Sint Jaens.

Rogier van der Weyden (1399-1400-1464), ve francouzských pramenech zván Rogelet de la Pastture, syn kameníka z valonské části Nizozemí. 1427 se učil v Tournai v dílně Mistra z Flémalle. Po té působil jako městský malíř v Bruselu. Pobyty v Lovani, Bruggách, Tournai a v Dijonu. Kolem roku 1450 navštívil Itálii. Ve starší literatuře ztotožňován s Mistrem z Flémalle. Oproti Eyckovi jsou Weydenovy obrazy expresivnější a pronikavější je i psychologizace postav. Poněkud labilní je propojení postav a prostoru, lámaná drapérie (expresivita)

V díle Weydenově se oproti Eyckovi objevují gotické prvky (supernaturalismus). Barva nemá ve Weydenově díle modelující funkci, ale spíše kolorující. Weyden portrétoval celou řadu významných osobností své doby-psychologická charakteristika.

Dierik Bouts (1410-20-1475), zvaný Stuerbout. Ve 40. letech přišel z Haarlemu do Lovaně. Hlavní dílo – oplakávání Krista. Ovlivnil ho Rogier van der Weyden. Na rozdíl od něho je Boutsův malířský projev charakteristický klidnou kompozicí, bez větších dramatických zvrátů, perspektivní prohloubení prostoru, smysl pro detail, rozlišení denních dob. Mučednické příběhy na rozdíl od Weydena lící s klidnou vznešeností. Nová ikonografická řešení jsou dávana do souvislosti s vlivem univerzity v Leydenu. V otcově díle pokračoval Dierik Bouts ml.

Hans Memling (kol. 1433- 1494). Pravděpodobně žák Rogiera van der Weydena. Působil v Kolíně nad Rýnem a v Bruggách. Údajně původně byl vojákem, zúčastnil se bitvy u Nancy ve vojsku Karla Smělého. O zraněného umělce se starali ve špitále sv. Jana v Bruggach,, pro nějž pak namaloval řadu děl. Stal se zámožným měšťanem v Bruggách.Memlingově tvorbě se projevuje poetický tón a velký citový náboj. Jeho obrazy mají klidný narativní charakter. V jeho díle byl dovršen vývoj vlámského malířství

Literatura:

Dvořák Max: Das Rätsel der Kunst der Brüder van Eyck. München 1925

Schöne Walter: Dieric Bouts und seine Schule. Berlin 1938

Friedländer Max: Das Altniederländische Malerei, Bde. X-XIV. Berlin 1924-1937

Matějček Antonín: Jan van Eyck. Praha 1941

Pešina Jaroslav: Rogier van der Weyden. Praha 1941

Erwin Panofsky: Early Netherlandish Painting, Cambridge 1953 (!)

Pächt Otto: Van Eyck. Die Begründer der altniederländische Malerei. München 1989

Petrus Christus. Renaissance Master of Bruges. New York 1994

Hans Memling. Catalogue. Bruggy 1994

Kemperdick Stephan: Rogier van der Weyden 1399/1400-1464. Köln 1994

Jan van Eyck und seine Zeit. Flämische Meister und Süden. Bruggy 2002

Vacková Jarmila: Van Eyck. Praha 2005

Anonym, Filip Dobrý, kol. 1520

Dílno Rogiera van der Weyden, Filip Dobrý, kol. 1460

Jean Wauquelin, Henne-gavská kronika Věnování kodexu Filipovi Dobrému, 1448

Pokoření Gentu v roce 1453

Dvorské zábavy burgundských vévodů, dle nezachovaného obrazu Jana van Eycka

Rogier van der Weyden, Anton Burgundský, kol. 1460, Brusel

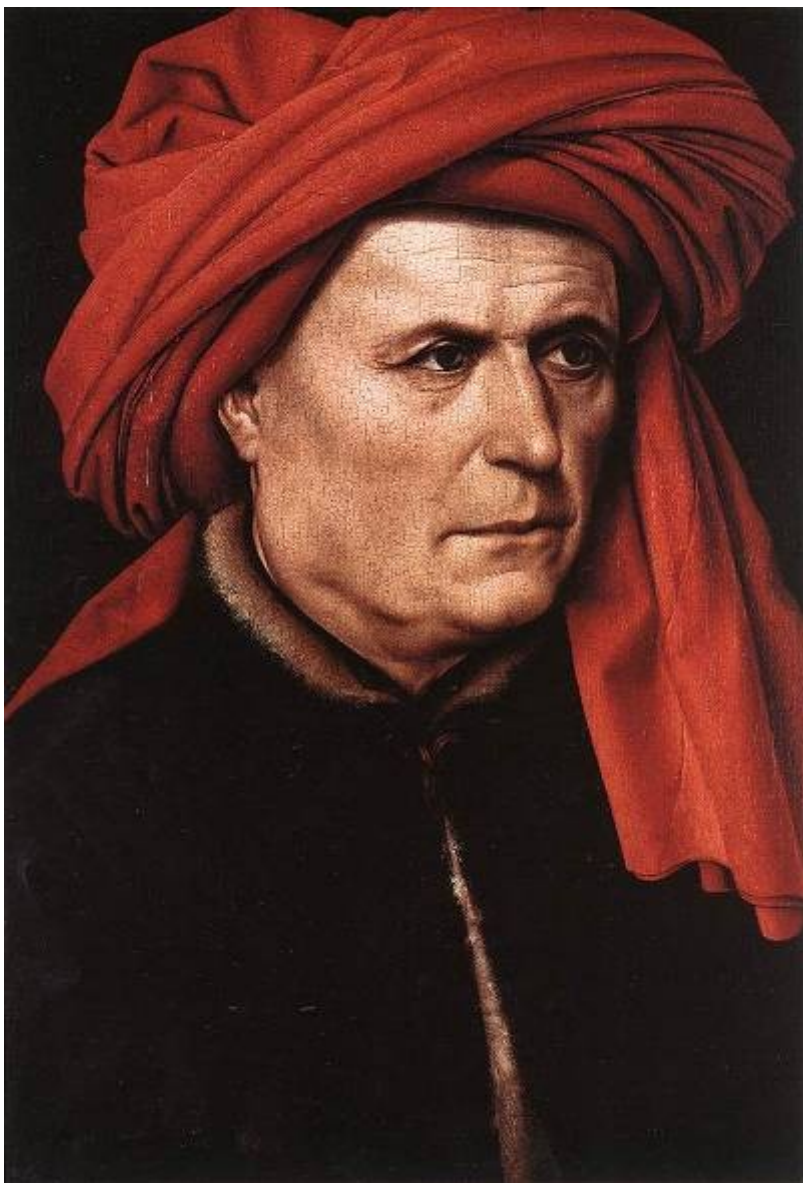
Dílno Rogiera van der Weyden, Karel Smělý, kol. 1460

Mistr z Flémalle, Sv. Veronika,
1410

Mistr z Flémalle, Madona, 1410

Mistr z Flémalle, Muž v červeném turbanu, 1410

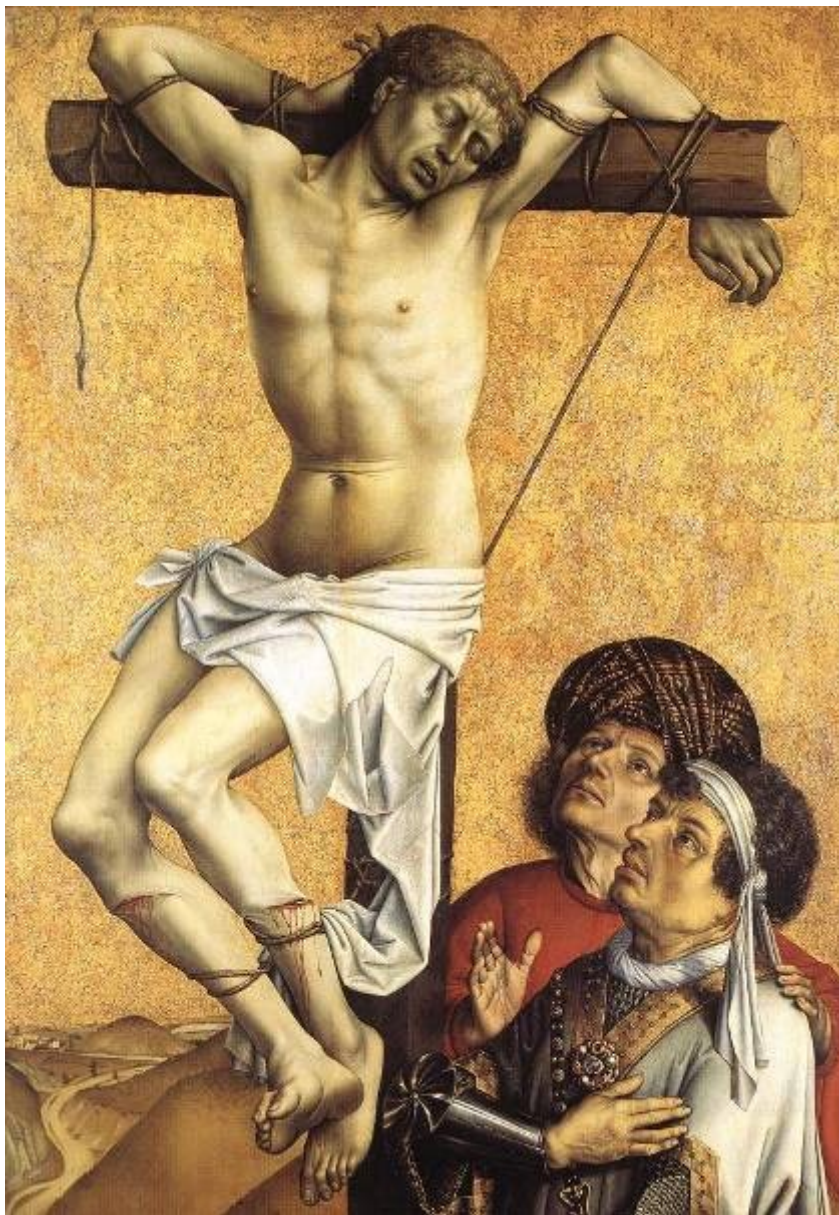
Mistr z Flémalle, Portrét ženy, kol. 1430

Mistr z Flémalle, Portrét muže ze sbírky Thyssen-Bornemisza,
Madrid, kol. 1430

Mist z Flémalle, Seilernský triptych, 1410-20

Mistr z Flémalle, Ukřižovaný, kol. 1410

Mistr z Flémalle, Narození Krista, kol. 1420

Mistr z Flémalle, Zvěstování z Bruselu, kol.1420

Mistr z Flémalle, Oltář Merodů, 1427

Mistr z Flémalle, Kristus a Panna Marie, 1424

Mistr z Flémalle, Madona z Petrohradu, 1424

Mistr z Flémalle, Zasnoubení Panny Marie z Madridu, 1428

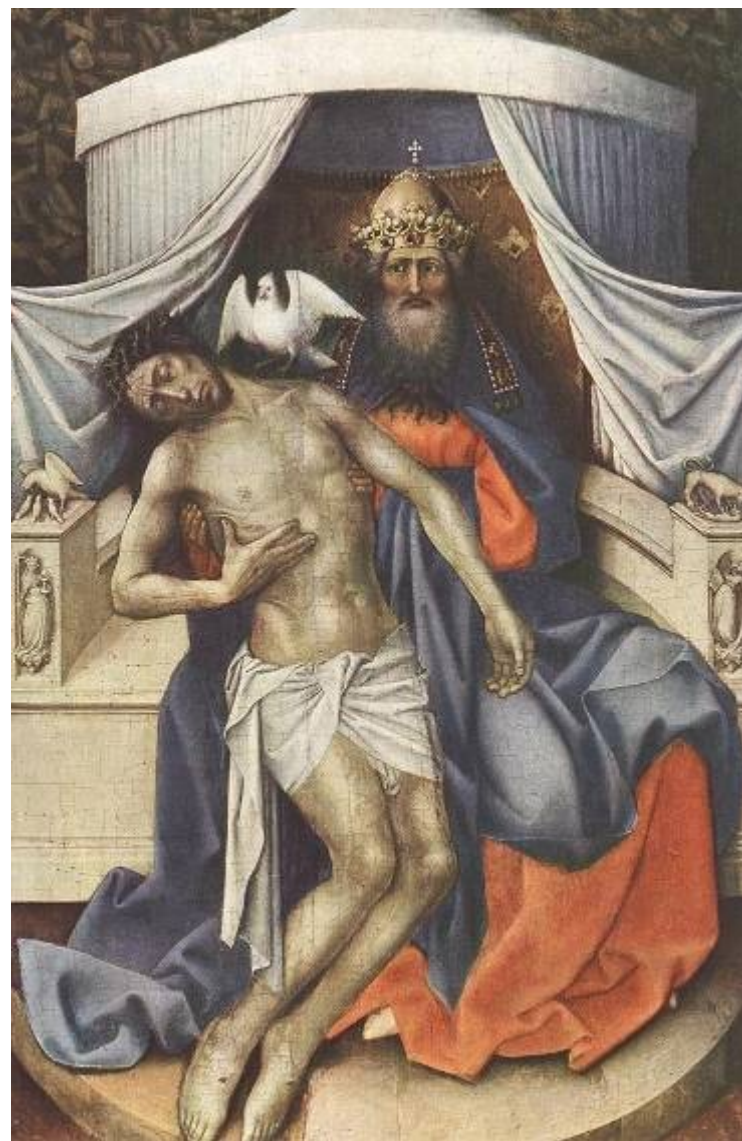
Mistr z Flémalle, Madona v interiéri, 1430

Mistr z Flémalle, Kojící Madona z Londýna, 1430

Mistr z Flémalle, Zvěstování z Madridu, kol.1430

Mistr z Flémalle, Nejsvětější Trojice z Petrohradu, 1434-35

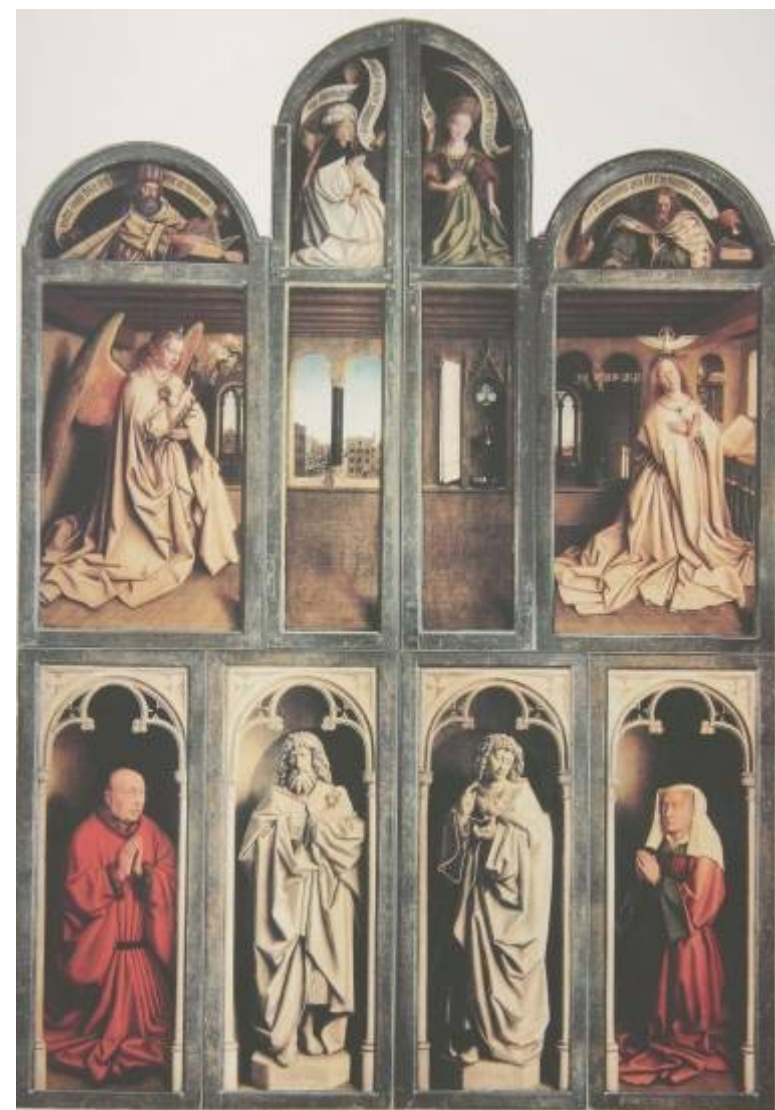

Mistr z Flémalle, Oltář Werlů, 1438

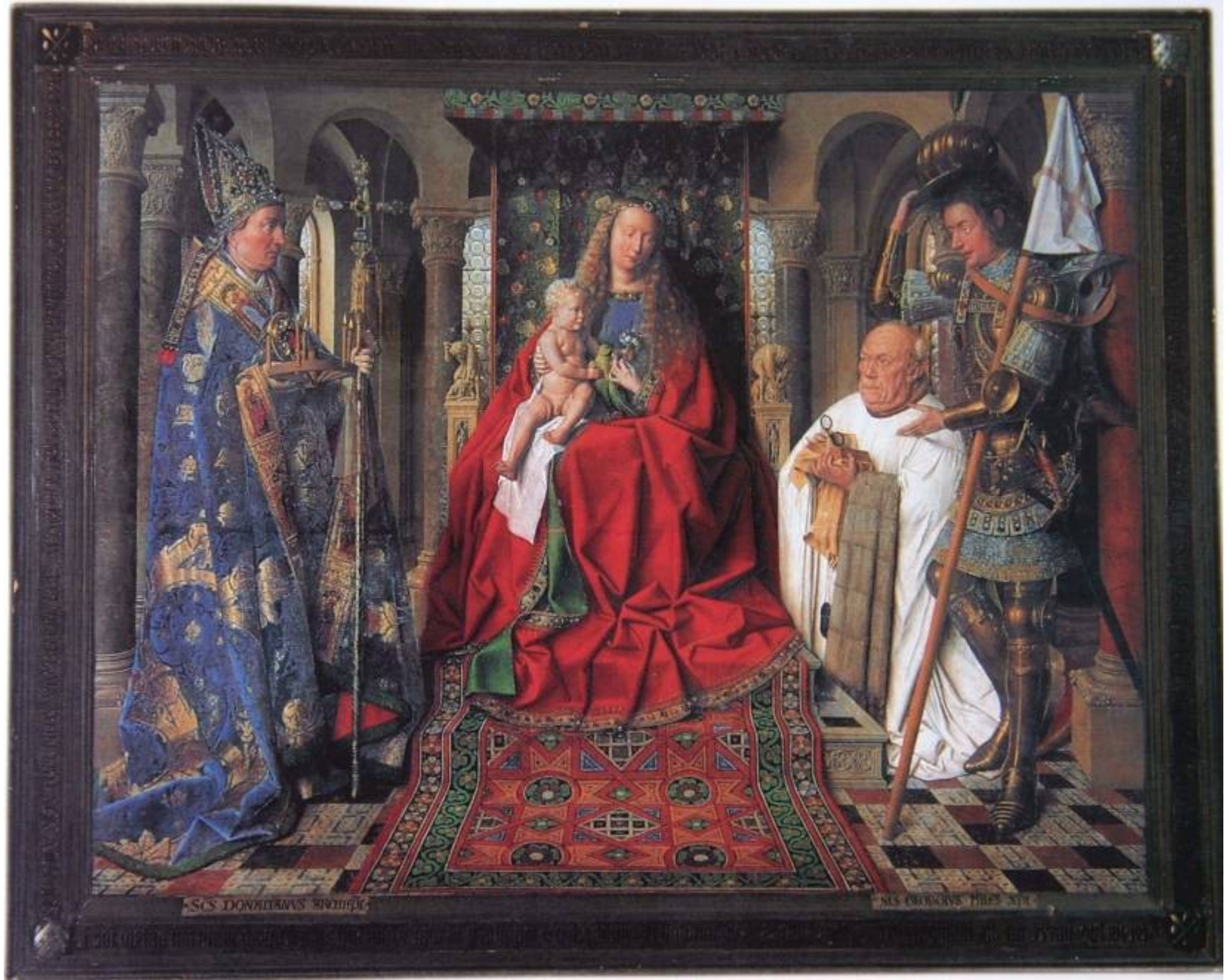
Břī Eyckové, Milánsko-turínské Hodinky, kol. 1420

Jan a Hubert van Eyckové, Gentský oltář, 1436, Gent

Jan van Eyck, Manželé Arnolfini, 1434, Londýn

Jan van Eyck, Madona Kanovníka van der Paele, 1436, Bruggy

Jan van Eyck, Madona kancléře Rolina, asi 1436, Paříž

Jan van Eyck, Kardinál Nicollo Albergati, skica, 1438, Drážďany

Jan van Eyck, Kardinál Nicollo Albergati, 1438, Vídeň

Jan van Eyck, Muž v modrém Chaperonu, kol.
1430, Bukurešť

Jan van Eyck, Tymotheus, 1432, Londýn

Jan van Eyck, Baudouin de Lannoy, 1431,
Berlin

Jan van Eyck, Muž v rudém turbanu, 1434, Londýn

Jan van Eyck, Margareta van Eycková, 1438, Bruggy

Jan van Eyck, člen rodiny Arnolfini, po 1434, Berlin

Jan van Eyck, Zlatník Jana de Leeuw, 1436, Vídeň

Jan van Eyck, Madona u fontány, 1439, Antverpy

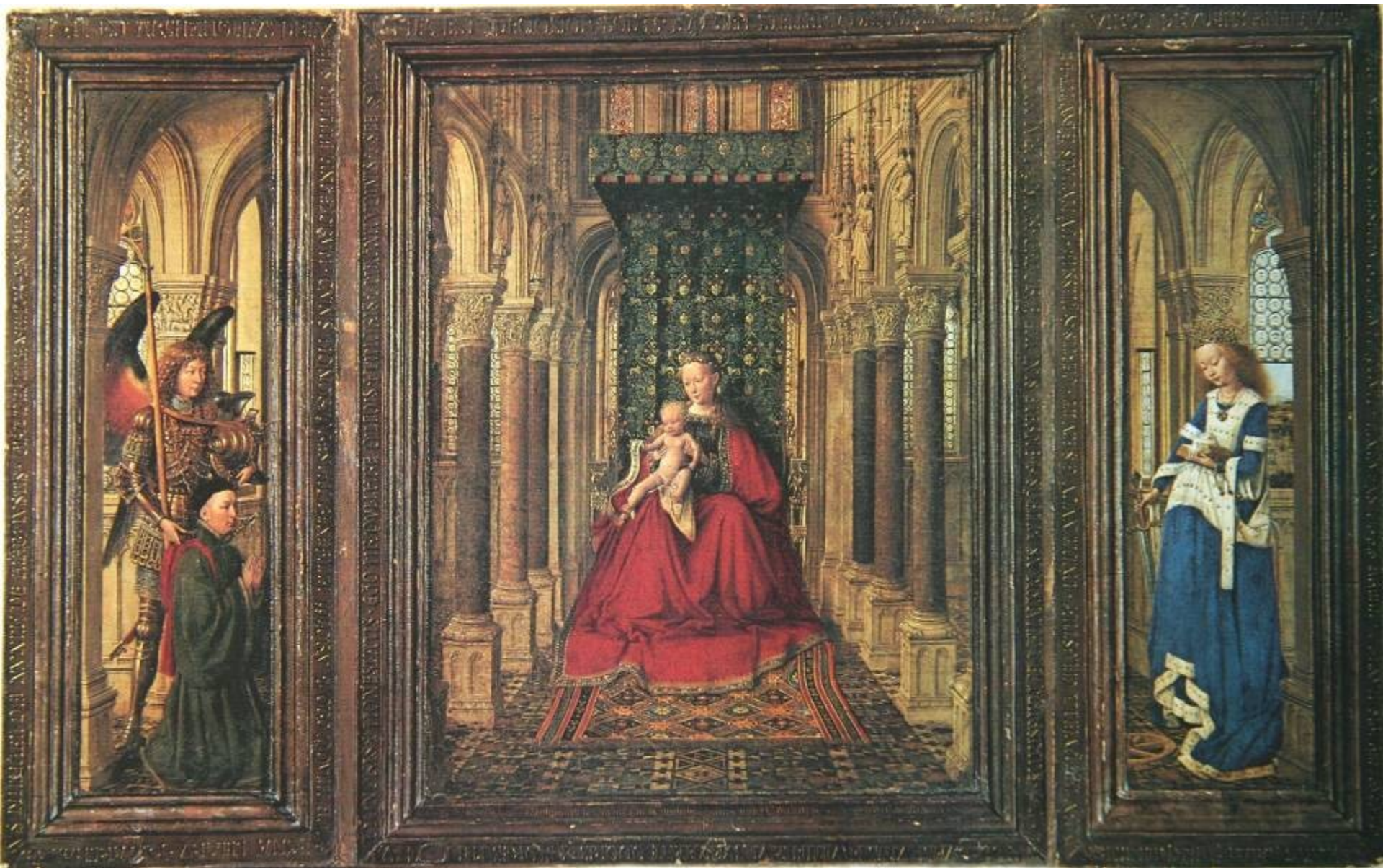
Jan van Eyck, Madona v chrámu, 1425-1437, Berlin

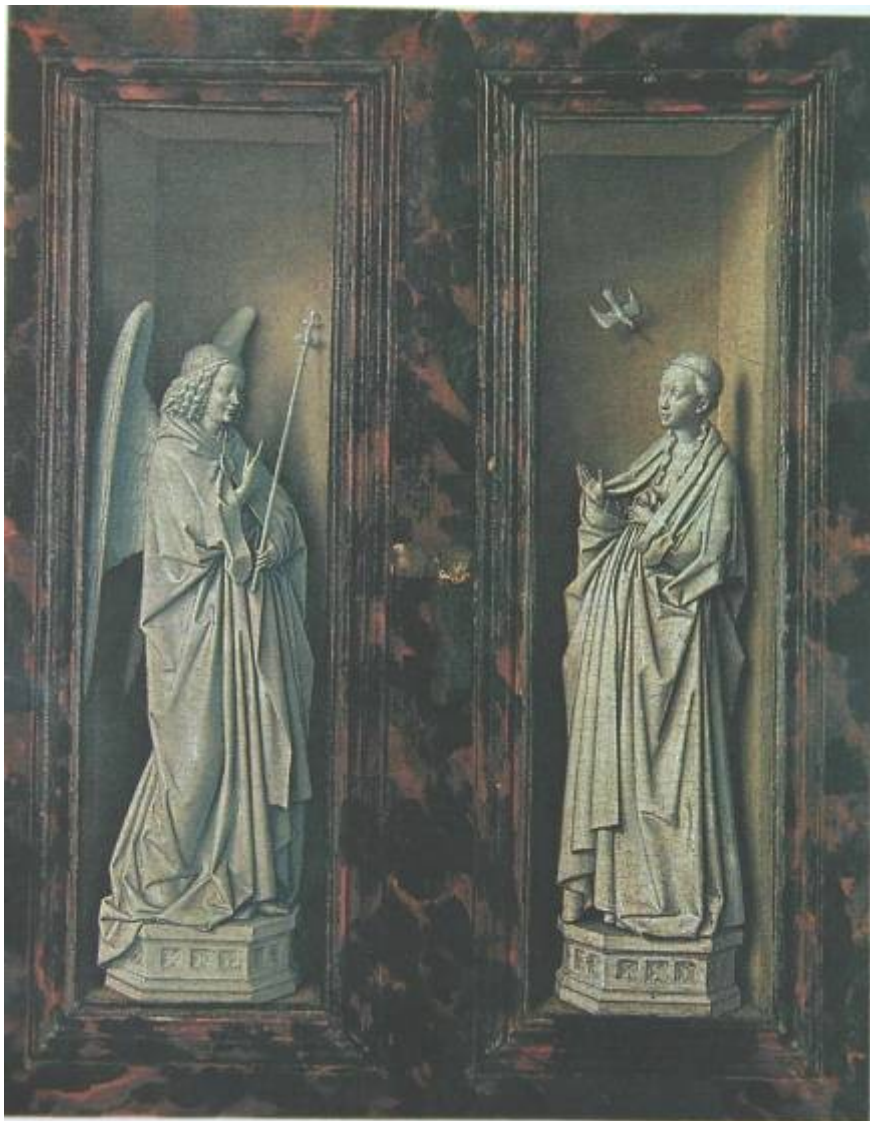
Jan van Eyck, Madona z Luccy, asi 1435, Frankfurt

Jan van Eyck, Madona, kol. 1430

Jan van Eyck, Triptych, 1437, Drážďany

Jan van Eyck, vnější strana triptychu, 1437, Drážďany

Jan van Eyck, Diptych, asi 1435, Madrid, Thyseen-Bornemisza

Jan van Eyck, Zvěstování PM, 1434-1436,
Washington

Jan van Eyck, Sv. Barbora, kol. 1435, Antverpy

Jan van Eyck, Stigmatizace sv. Františka, kol. 1435, Turín, Gall. Sabauda

Mistr Zvěstování z Aix Provence, Barthelémy van Eyck, kostel sv. Máří Magdalény v Aix en Provence

Jan van Eyck -okruh, Studnice života, kol 1440

Barthlémy d'Eyck, Svatá Rodina, kol 1440, Le Puy en Velay

Petrus Christus, Sv. Eligius, 1449, New York

Petrus Christus, Zvěstování Panně Marii, 1452, Bruggy

Petrus Christus, Narození Krista, 1452, Bruggy

Petrus Christus, Portrét Kartusiána, 1446, New York

Petrus Christus, Portrét mladé dívky, kol. 1470, Berlin

Petrus Christus, Muž se sokolem, 1445-50, Frankfurt

Petrus Christus, Portrét mladého muže, kol. 1460, Londýn

Petrus Christus, Portrét Edwarda Grimstona, 1446, Londýn

Petrus Christus, Portrét Isabely Portugalské se sv. Isabelou, 1457-60, Bruggy

Petrus Christus, Bolestný Kristus, 1444-46, Birmingham

Petrus Christus, Madona, kol. 1445, Budapešť

Petrus Christus, kol. 1445, Madona, Budapešť

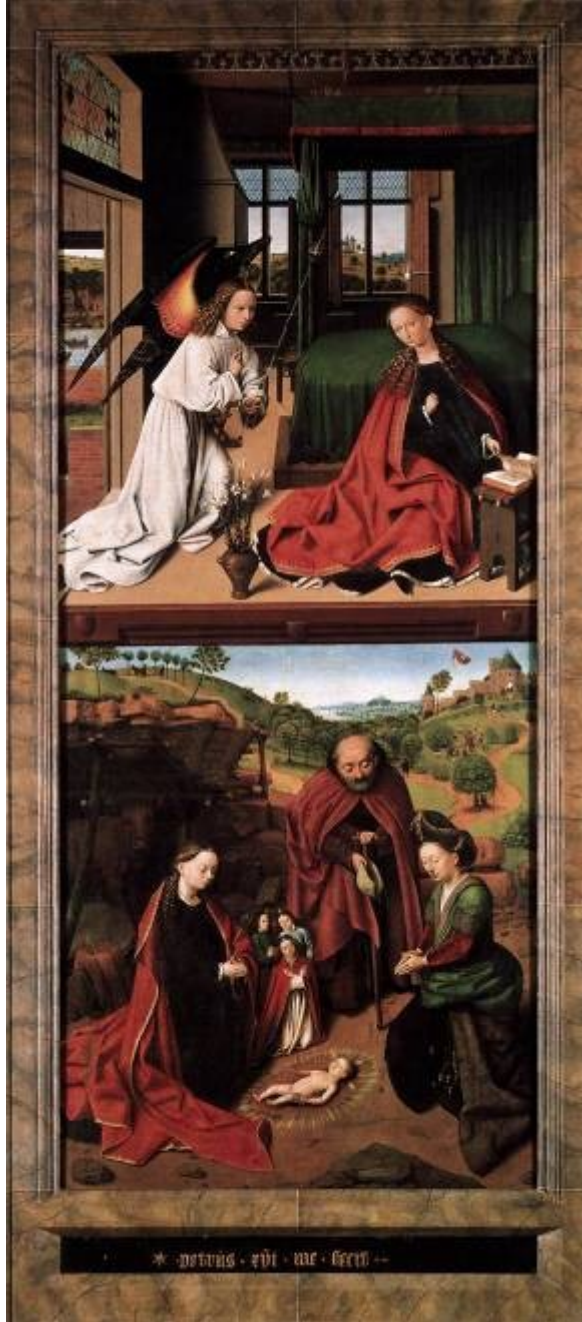
Petrus Christus, Madona s donátorem, kol. 1450, Berlin

Petrus Christus, Oplakávání Krista, kol. 1450, Brusel

Petrus Christus, Donátorka, kol.1450, Washington

Petrus Christus, Zvěstování Panně Marii,
Narození Krista, 1452, Berlin

Petrus Christus, Poslední soud, 1452,
Berlin

Petrus Christus, Donator, 1450 , Washington

Petrus Christus: Smrt Panny Marie, 1457-67, San Diego

Petrus Christus, Oplakávání Krista, 1455-60, Brusel

Petrus Christus, Panna Maria na stromu života, kol. 1460, Madrid

Petrus Christus, Narození Krista, kol. 1465, Washington

Rogier van der Weyden, Mirafloraltar, kol. 1440, Berlin

Rogier van der Weyden, Madona, 1440,
Madrid

Dílno Rogiera van der Weyden, Madona, kol. 1440 Vídeň

Rogier van der Weyden, Sv. Lukáš malující Madonu , 1435-1440

Rogier van der Weyden, Oltář svátostí, 1445-50, Antverpy

Rogier van der Weyden, Oltář se Zvěstováním Panny Marie, 1446-1452, Paris

Rogier van der Weyden, Snímání z kříže, kol. 1447, Prado.

Rogier van der Weyden, Panny Marie a dítě s apoštoly a světci, k. 1450

Rogier van der Weyden, Poslední soud, 1446.1452, Beaune

Rogier van der Weyden, Retabl Jana Křtitele, k. 1454, Berlin

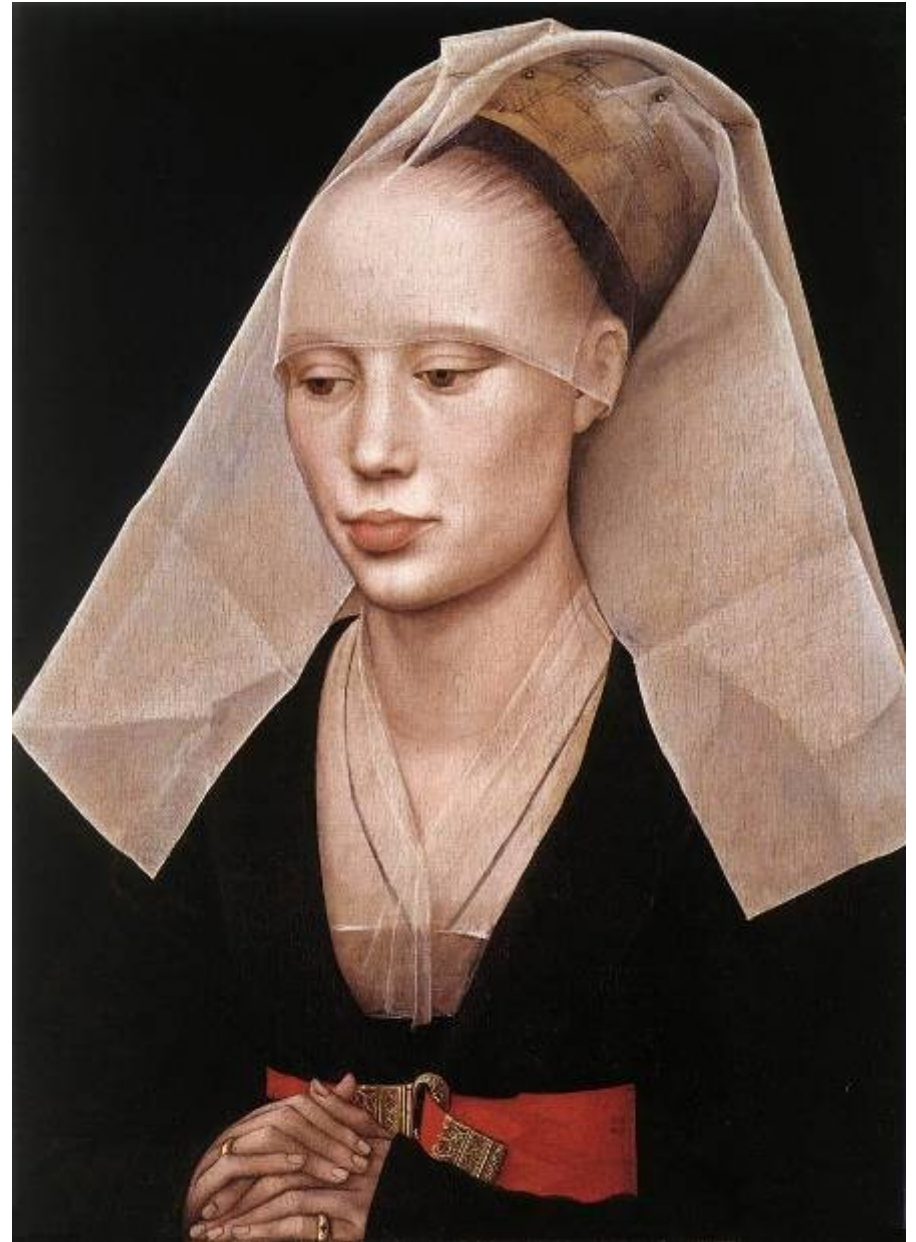
Rogier van der Weyden, Oltář svatých tří králů. 1462, Mnichov

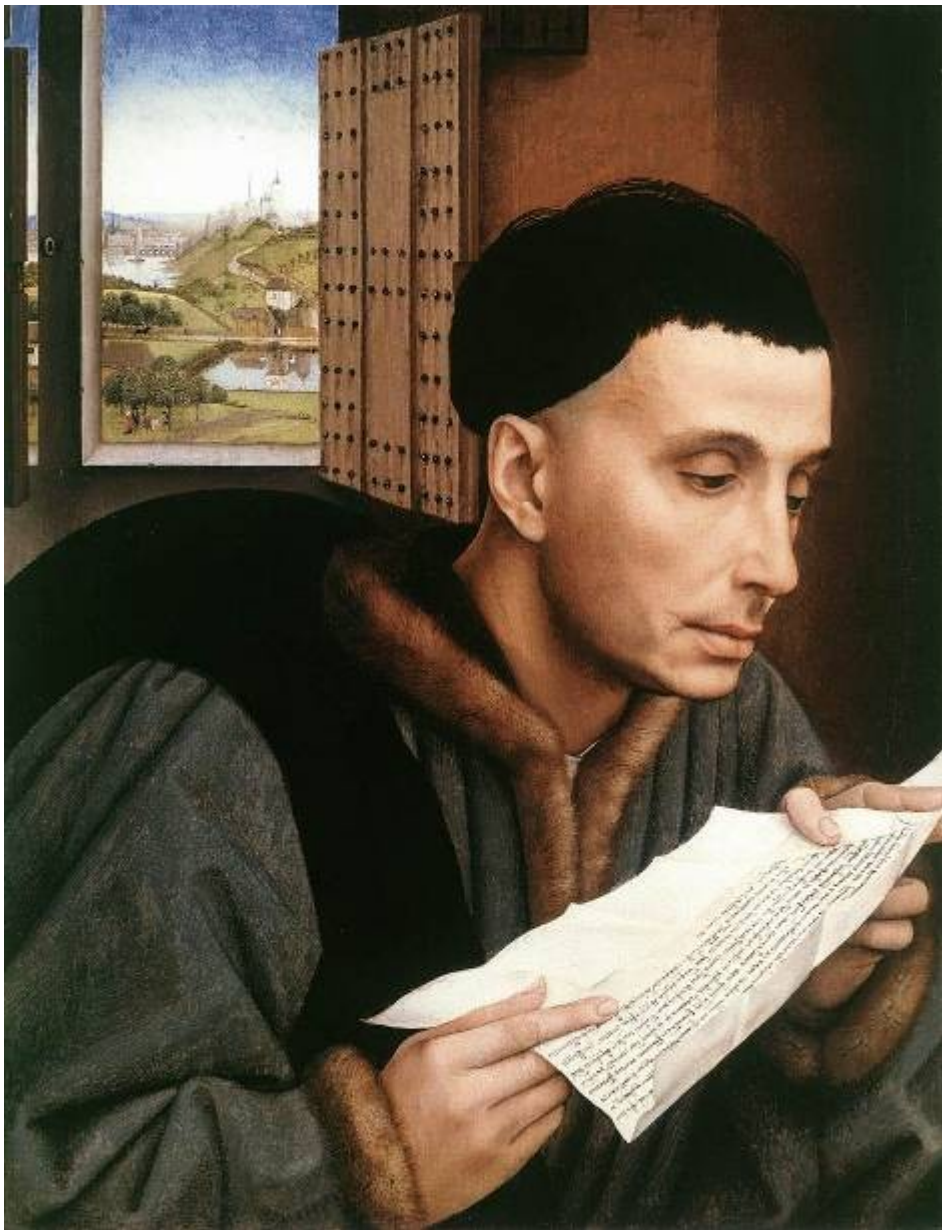
Rogier van der Weyden, Middelburgský oltář, po 1480, Berlin

Rogier van der Weyden, Lady Wearing a Gauze Headdress, kol. 1445, Berlin

Rogier van der Weyden, Portrét ženy, kol. 1464, Londýn

Rogier van der Weyden, Sv. Ivo, kol. 1450, Londýn

Rogier van der Weyden, Laurent Froimont , kol.1460, Brusel

Jacques Daret, Klanění tří králů, 1435

Abb. 76
Hans Memling
Widgerichtstrieptoch.
Geöffnet und geschlossen
Danzig, Museum Narodowe

Hans Memling, Poslední soud, kol. 1480, Gdaňsk

Dierick Bouts, Mariánský triptych, kol. 1445, Madrid

Dierick Bouts, Oltář svátosti, 1464-1467, Lovan

Dierick Bouts, Exekuce nespravedlivě odsouzeného hraběte Innocence Counta, kol. 1460, Brusel.

Dierick Bouts, Zkouška ohněm před císařem Ottou III, kol. 1468, Brusel

Dieric Bouts, Peklo, 1470.

Hugo van der Goes, Prvotní hřích, 1467-68, Viedeň

Hugo van der Goes, Ukřižování, 1465-68, St.Bavo, Gent

Hugo van der Goes, Oplakávání, 1467, Vídeň

Hugo van der Goes, Montfortský oltář, kol.1470

Hugo van der Goes, Oltăř Portinariu, 1476-79, Florenție

Hugo van der Goes, Portrét muže, 1475, New York

Hugo van der Goes, Madona, 1478, Frankfurt

Hugo van der Goes, Klanění pastýřů, kol. 1480, Berlin.

Hugo van der Goes, Smrt PM., 1480, Bourges.

Hans Memling, Turínské pašije, kolem 1480

Hans Memling, Sedm radostí Panny Marie, 1480

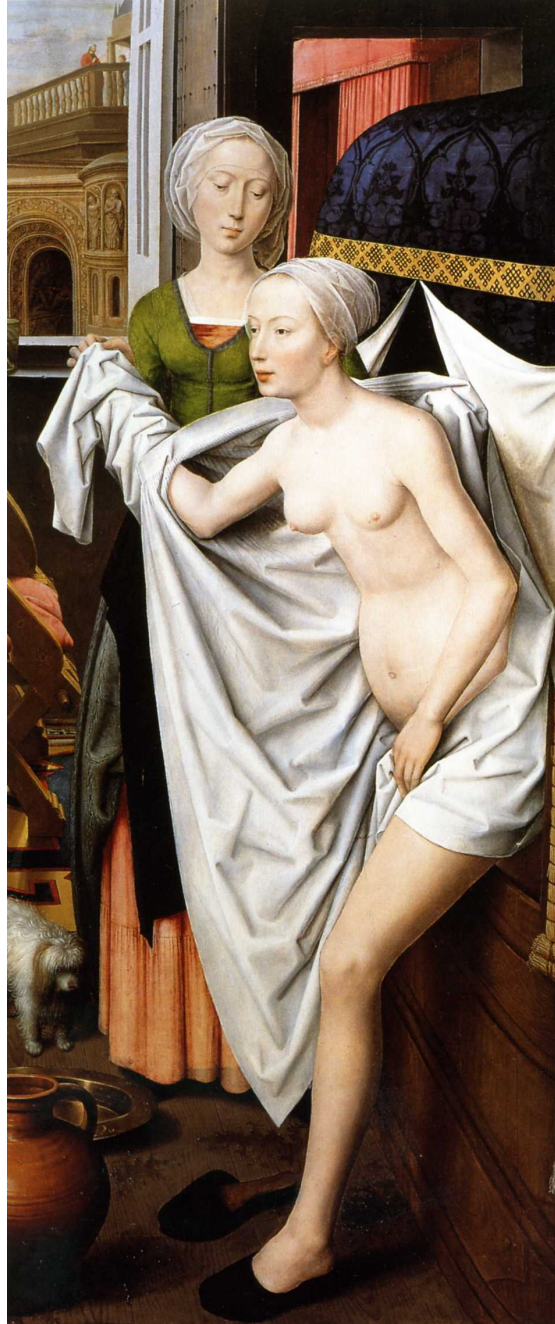
Abb. 76
Hans Memling
Weltgerichtstriptychon.
Geöffnet und geschlossen
Danzig, Muzeum Narodowe

Hans Memling, Poslední soud, kol. 1480, Gdaňsk

Hans Memling, Diptych Nieuwenhove, 1487

Hans Memling, Betsabé vystupuje z lázně, k.
1485